

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2020

Magdaléna Alexová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Komparace sporů o vodní zdroje na Nilu a v povodí Indu

Bakalářská práce

Autor práce: Magdaléna Alexová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12.5.2020

Magdaléna Alexová

Bibliografický záznam

ALEXOVÁ, Magdaléna. *Komparace sporů o vodní zdroje na Nilu a v povodí Indu*. Praha, 2020. 35 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologických studií. Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Rozsah práce: 70 809 znaků

Anotace

Vodní zdroje jsou pro každý stát velice cenné a jejich sdílení s dalšími státy často vytváří spory, které ohrožují mír a stabilitu regionu. Mezi spory o vodní zdroje, kterými bychom se měli zabývat v současné době, patří spory na Nilu a v povodí Indu. Oba spory mají několik společných faktorů, což nám umožňuje jejich komparaci. Tyto spory o sdílenou vodu mají již dlouhou historii, ale v současnosti jejich konfliktní potenciál ještě narostl. Na Nilu je potenciálně velmi nebezpečný spor mezi Etiopií a Egyptem kvůli nové přehradě Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD), která ohrožuje přísun vody do Egypta. V povodí Indu zase situace zhoršují všeobecně špatné vztahy mezi Indií a Pákistánem, nedávné teroristické útoky a užívání vody jako nástroje minimálně pro zastrašení druhé strany. Tyto spory je třeba důkladně analyzovat, od jejich počátku do současnosti, abychom vyhodnotili jejich konfliktní potenciál, možnosti řešení a případný budoucí vývoj. Existuje několik faktorů, které ovlivňují tyto spory a hledání jejich řešení. Otázkou do budoucna je, zda v případě těchto sporů, převáží mezi akterými kooperace nebo konflikt, který by mohl znamenat válku o vodu. Mnoho odborníků v budoucnu předpovídá války o vodu spíše než jakýkoli jiný zdroj.

Annotation

Water resources are extremely valuable for all states and their sharing among two and more states often brings disputes which threaten peace and stability of the region. Disputes over the Nile and the Indus basin belong to the water disputes we currently should be concerned with. Both these disputes have many common factors, which enable us to do the comparison. These water-sharing disputes already have a long history, but their conflict potential has grown even more in latest years. On the Nile there is a potentially enormously dangerous dispute between Ethiopia and Egypt over the new Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD), which is endangering the water flow to Egypt. In the Indus basin the situation is worsened by generally poor relations between India and Pakistan, recent terrorist attacks and using water as a tool to at least intimidate the other side. We have to carefully analyse these disputes, from their beginning up to present days, to evaluate their conflict potential, possibilities of solution and the possible future development. There are several factors affecting these disputes and the looking for their solutions. The question for next years is whether a conflict (which could mean a full-ranged water wars) or a

cooperation will prevail between the dispute parties. Many scientists predict there will be water wars in the future rather than conflicts over other resources.

Klíčová slova

Vodní zdroje, Indus, Nil, spory o vodu, vodní války, GERD, Indus Waters Treaty, sdílení vodních zdrojů

Keywords

Water resources, Indus, Nile, water disputes, water wars, GERD, Indus Waters Treaty, water-sharing

Title

Comparative analysis of the disputes over the water resources on Nile and in the Indus river basin

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Bohumilovi Dobošovi, Ph.D. za jeho trpělivost, cenné rady a komentáře. Velké díky patří také mé rodině a partnerovi za jejich neutuchající podporu nejen při psaní této práce.

Obsah

Úvod	2
1 Voda jako konfliktní surovina	4
2 Současná situace	7
2.1 Nil	7
2.1.1 Historie a smlouvy	8
2.2 Indus	10
2.2.1 Indus Waters Treaty	11
2.3 Srovnání výchozích situací	12
3 Aktuální spory	14
3.1 GERD	14
3.1.1 Základní popis	14
3.1.2 Spor s Egyptem	15
3.1.3 Průběh jednání	17
3.1.4 Pravděpodobnost konfliktu	18
3.2 Povodí Indu po teroristických útocích	19
3.2.1 Teroristické útoky 2016 a 2019	19
3.2.2 Reakce	20
3.2.3 Pravděpodobnost konfliktu	21
4 Faktory ovlivňující spory o vodu	22
4.1 Přehrady na sdílených tocích	22
4.2 Politická rétorika a domácí politika	23
4.3 Zakořeněná nedůvěra aktérů	25
4.4 Mění se podmínky	26
4.5 Rozpory uvnitř státu	27
5 Budoucnost sporů o vodu	28
5.1 Války o vodu – <i>water wars</i>	28
5.2 Kooperace nebo konflikt?	29
5.3 Budoucnost povodí Nilu a Indu	30
5.3.1 Nil	30
5.3.2 Indus	31
5.3.3 Srovnání pravděpodobnosti konfliktu	31
5.4 Role dalších aktérů	32
7 Závěr	34
8 Použitá literatura	35

Úvod

Pitná voda je nenahraditelným základem lidské civilizace a lidského života vůbec. Zajištění jejího dostatku se tak stává jedním z primárních cílů každého státu a díky tomu zároveň důležitým prvkem mezinárodních vztahů. Státy jsou často závislé na zdrojích vody z jiných států, a právě tento fakt s sebou v mnoha případech přináší problémy v podobě sporů o rozdělení zdrojů vody a jejich využívání. Tyto spory, které jsou ve většině případů vyřešeny během diplomatických jednání mezi státními představiteli, se potenciálně mohou rozrůst do rozsáhlých, dokonce i ozbrojených, konfliktů mezi jednotlivými aktéry. Přestože by se mohlo zdát, že se jedná pouze o lokální spory s regionálními dopady, které nemusí světové společenství zajímat, realita je jiná. Takové konflikty, zvláště rozrostou-li se do větších rozměrů, s sebou nesou také globální důsledky, jelikož ohrožují stabilitu daných regionů a hrozí zatažením dalších mezinárodních aktérů do takového konfliktu. Navíc nedostatek vody nebo válka v jednom regionu často vytvoří vlnu migrantů, kteří pak mohou destabilizovat další regiony.

V rámci této bakalářské práce se budeme zabývat dvěma palčivými případy sporů o vodní zdroje, které by rozhodně neměly být ponechány bez pozornosti. Jedná se o spor mezi Indií a Pákistánem o rozdělení vody v povodí Indu, který se odehrává na pozadí celkově vyhrocených vztahů mezi těmito aktéry a často bývá využíván oběma stranami pro ještě další eskalaci. Druhým sporem je pak spor o řeku Nil, především pak mezi třemi státy na něm ležícími, tedy Egyptem, Súdánem a Etiopií. Nil je pro tyto státy, především pak pro Egypt, naprosto nezbytný k přežití, a proto ochranu svého podílu na tomto vodním zdroji vnímají jako záležitost s nejvyšší prioritou. Oba dané spory jsou v současné době opět velmi aktuální především kvůli nově vzniklým sporným prvkům a stálému vývoji situace, a není vyloučeno, že po letech dojde k přetvoření stávajících režimů, které jsou kolem těchto toků zavedeny. Vybranými spory se budeme zabývat proto, že v současné době silně rezonují v politické debatě, nejen vnitrostátní, ale i globální, a jsou vedeny mezi státními aktéry, schopnými kontrolovat svá suverénní teritoria, bez významnější účasti nestátních aktérů.

Cílem této práce pak je provést komparaci těchto dvou případů a nalézt klíčové faktory, které oba případy odlišují a zároveň jejich podobné aspekty. Pokusíme se nalézt odpověď na otázku, zda současná situace v oblastech směřuje k eskalaci a konfliktu nebo deeskalaci

a mírovému řešení formou nalezení společného kompromisu. Jaký vývoj bude při sdílení vody z toků následovat v budoucnu? Tato analýza přinese důležitý vhled do situace potenciálně hrozící rozsáhlým konfliktem a mohla by přispět také k řešení jiných nebo budoucích srovnatelných konfliktů. Je důležité prozkoumat historii konfliktů, díky čemuž pochopíme současné poměry, zaměřit se na vzájemné dohody o rozdělení vodních zdrojů a to, jak obostávají v dnešní situaci. Pro současnou situaci je pak důležité podívat se na pokusy o revizi a nastavení nových poměrů v daných oblastech a na výzvy a problémy, kterým aktéři nyní čelí. Vytyčíme faktory a problémy, které hrají ve sporech roli a srovnáme jejich působení v obou oblastech. Je třeba také zmínit roli vnějších aktérů a potenciální dopady, jaké by mohl případný ozbrojený konflikt přinést. Na závěr se pokusíme nastínit budoucí vývoj v oblastech, především zda bude zachován současný stav rozdělení zdrojů pitné vody, nebo dojde k jeho úpravám na úkor některého z aktérů, nebo zda se spor dokonce vyvine v konflikt většího (třeba i vojenského) rozměru. Z důvodů přehlednější struktury se tato práce do jisté míry odklání od předem vytyčené struktury práce, tak jak byla dána v tezi bakalářské práce.

1 Voda jako konfliktní surovina

O tom, že pitná voda hraje životně důležitou roli v rozvoji a přežití jakékoli civilizace určitě nemůže být pochyb. Už od počátku dějin vznikaly lidské civilizace právě u zdrojů pitné vody. Díky tomu se však pitná voda stává také předmětem konfliktů, jelikož každý aktér figurující v mezinárodním prostředí požaduje pro sebe samého dostatečný přísun této významné suroviny. Romancov (2004) napsal ve svém článku, že cokoliv, co má takový význam jako voda, má nevyhnutelně nesmírný konfliktní potenciál, a stává se tak politickým tématem. Voda svou důležitostí vstupuje do prostředí té nejvyšší politiky, respektive vždy byla její součástí, a politici jsou si toho vědomi.

Podle Petera Gleicka (1993, s.84-85) existují čtyři hlavní příčiny konfliktního potenciálu pitné vody:

1. Státy nejsou schopny pokrýt potřebu obyvatel

To pramení jednak z neustálého růstu světové populace, který zapříčiňuje stále zvyšování požadavků na přísun pitné vody, a jednak z klimatických změn, které způsobují úbytek zdrojů pitné vody. Ve své zprávě *Global Risks Report* z roku 2015 (World Economic Forum 2015), Světové ekonomické fórum označilo nedostatek vody za naprosto nejpalčivější problém, co se týče jeho důsledků, se kterým se bude muset svět potýkat. Tento problém pak nejrychleji dostihne oblast Blízkého východu, což může způsobit ještě větší vyhrocení již tak špatných vztahů v této oblasti a úplné zhroucení tamějších nestabilních systémů. O klimatických a sociálních problémech způsobujících úbytek pitné vody je napsáno mnoho prací a v této bakalářské práci se jimi dále nebudeme zabývat. Tuto skutečnost zde berme jako fakt.

2. O vodní zdroj se dělí více aktérů

Sdílení zdrojů tak důležité suroviny nevyhnutelně vede k problémům, které jsou ještě markantnější ve chvílích, kdy již tak mezi státy panuje nevraživost a spolupráce mezi nimi je obtížná. Například Nil protéká 11 státy, což samo o sobě naznačuje, že komunikace a hledání kompromisů, bude velmi problematické. Ale často stačí, když vodní tok sdílí dva státy. Čím více aktérů se dělí o vodní zdroj, tím větší je zde konfliktní potenciál.

3. Nerovnoměrné rozložení sil aktérů

K eskalaci přispívá, když je určitý stát silnější (vojensky, ekonomicky) než jiné, se kterými

sdílí vodní zdroje. Například Egypt měl dlouhou dobu převahu nad všemi ostatními státy kolem toku Nilu, to se ale dnes začíná pomalu měnit, a proto se začínají objevovat nové problémy.

4. Větší riziko pak hrozí při nedostatku jiných alternativ.

Státy, které jsou z velké části závislé přímo na sporných tocích pro svůj přísun pitné vody budou odhodlanější jít do jakýchkoli sporů ve chvíli, kdy vycítí jakékoli ohrožení svého postavení, jelikož nemají jiné zdroje, na které by se mohli spoléhat.

Co také přispívá ke konfliktnímu potenciálu vody je její nerovnoměrná distribuce. Díky čemuž poté vzniká napětí mezi státy, které mají vody dost a těmi, které trpí jejím nedostatkem (Gleick 1993). Právě státy s nedostatkem vody budou jakýmkoliv prostředky usilovat o její zajištění.

Existují dvě možnosti, ke kterým může sdílení zdrojů pitné vody vést: buď je to spolupráce, kdy se státy dohodnou na efektivním užívání zdroje vody, které vyhovuje všem stranám, nebo konflikt, který nastává především v okamžicích, kdy je zdroj vody pro zúčastněné strany životně důležitý a tyto nedokáží vlivem různých faktorů dosáhnout efektivní spolupráce.

Vedle toho, že voda může být samotným objektem konfliktu, může být také jedním z prostředků vedení boje v jakémkoli konfliktu z jakýchkoli důvodů. V tomto případě pak může hrát jak defenzivní roli (každý stát se snaží chránit své zdroje vody, které se často stávají cíli nepřátelských složek), tak ofenzivní roli (Gleick 1993). V tomto případě mohou být vodní zdroje využity proti nepříteli, například může dojít k přehrazení důležitého toku nebo naopak vypuštění vody, která na nepřátelském území způsobí záplavy. Například roku 1986 Jižní Korea vášnivě protestovala proti výstavbě přehrady nad Soulem na území Severní Koreji, jelikož zde panovalo riziko, že pokud by Severní Korea následně úmyslně zničila přehradu, došlo by k zaplavení celého Soulu, hlavního města Jižní Koreji (Gleick 1993). V nedávné době pak podobnou roli hrála Mosulská přehrada, kterou roku 2014 obsadili bojovníci takzvaného Islámského státu, čímž vzrostly obavy, že buď ovlivní dodávky vody nebo dokonce záměrně zničí přehradu, což by způsobilo zaplavení rozsáhlých oblastí (Milner 2014).

Z těchto bodů vidíme, že pitná voda jako surovina má nesmírný konfliktní potenciál. Spory

o vodu, ať už v jakékoli podobě, nejsou ve světě ničím ojedinělým, ostatně jako konflikty o mnoho jiných významných surovin. Jako další probíhající konflikty o zdroje pitné vody můžeme zmínit válku o řeku Jordán mezi Izraelem a sousedními zeměmi nebo spor o řeky Eufrat a Tigris. Samozřejmě není náhodou, že se nejvíce těchto nejvážnějších sporů o vodní zdroje odehrává v regionech s celkovým nedostatkem vody, které jsou navíc již tak nestabilní vlivem konfliktů z jiných důvodů, což přispívá k větší eskalaci také sporů o vodu. Dále se však budeme věnovat vybraným sporům o Nil a vodu v povodí Indu.

2 Současná situace

2.1 Nil

Povodí Nilu se rozléhá na území více než 3 349 000 km², na kterém žije asi 275 milionů obyvatel, z nichž velká část je přímo závislá na Nilu jako zdroji pitné vody a obživy. Nil protéká celkem 11 zeměmi (Tanzanie, Uganda, Rwanda, Burundi, Demokratická republika Kongo, Keňa, Etiopie, Eritrea, Jižní Súdán, Súdán a Egypt). Takové množství zemí sdílejících jeden významný tok s sebou samozřejmě přináší problémy při debatách o jeho využívání. Naprosto nejvíce závislým je na vodě z Nilu Egypt, tedy až poslední země, kterou Nil protéká. Až 97 % egyptské pitné vody pochází z Nilu, přičemž 95 % této vody přichází z cizích států (Gleick 1993). Právě to znamená pro Egypt značný problém, jelikož jakákoli ze zemí položených výše na toku Nilu, by mohla ovlivnit jeho tok, což by mohlo mít pro Egypt nedozírné následky v podobě sucha, ovlivnění kvality vody nebo záplav. Ačkoli by před těmito hrozbami měla, alespoň částečně, Egypt chránit Asuánská přehrada, která byla mimo jiné vystavěna právě proto, aby mohl Egypt lépe regulovat tok vody v Nilu i při jeho sezónních výkyvech, obavy z manipulace s nilskou vodou neutuchají. Jakékoli změny na toku Nilu by se totiž mohly dotknout také egyptské schopnosti generovat elektrickou energii.

Mapa 1: povodí Nilu

Zdroj: Wikimedia Commons
(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:River_Nile_map.svg)

Proto je Nil egyptským zájmem číslo jedna, a tak tomu je i v jeho zahraniční politice (především té týkající se afrického regionu), která je namířena k udržení výsadního postavení na Nilu (State Information Service 2009). Přestože Nil sdílí celkem 11 afrických zemí, nejdůležitějšími aktéry, kteří ovlivňují dění kolem tohoto toku, jsou dnes tři země: Egypt, Súdán a Etiopie. Přičemž naprosto zásadními aktéry jsou Egypt a Etiopie a Súdán pak doplňuje trojici především kvůli své geografické poloze mezi těmito dvěma státy.

Existuje několik důvodů, proč zrovna tyto státy určují v podstatě veškeré nejzásadnější dění v povodí Nilu a jsou nejvýznamnějšími a nejsilnějšími aktéry v oblasti:

- Egypt a Etiopie patří mezi státy s největším počtem obyvatel (v rámci Afriky stojí na 2. a 3. místě: Etiopie druhé místo s přibližně 105 miliony obyvatel, Egypt třetí místo s přibližně 101 miliony obyvatel). Podle zprávy OSN budou tyto země v následujících 30 letech mezi těmi s nejvyšším nárůstem obyvatel (například počet obyvatel Egypta se vyšplhá z dnešních 101 milionů na 150 milionů v roce 2050) (UN: Department of Economic and Social Affairs, 2019). Vzhledem k tomu mají samozřejmě také úměrně vysoké požadavky na přísun vody a také elektrické energie, aby zajistili potřeby svých obyvatel. Požadavky na elektrickou energii produkovanou Asuánskou přehradou, respektive přehradou GERD porostou s nárůstem počtu obyvatel a také celkovým růstem vyspělosti země a rozvojem průmyslu. Vedle toho mají tyto státy také silné armády, které by v krajní možnosti mohly využít k obraně a prosazení svých zájmů
- ostatní státy povodí Nilu nejsou závislé pouze na Nilu jako na jediném zdroji vody, ale mají i jiné zdroje, a proto nezaměřují svou pozornost výhradně k Nilu (Swain 2004, s.108)
- většina dalších států v povodí Nilu není schopna reálně ohrozit jeho tok, nemá k tomu dostatečné prostředky, a proto v současné době nepředstavuje až takovou hrozbu jako třeba právě Etiopie, která má schopnosti a prostředky zasáhnout do toku Nilu a tento svůj potenciál nadále zvyšuje (Ibrahim 2011)

2.1.1 Historie a smlouvy

Nil hrál vždy významnou roli v politice tohoto regionu. Egypt, díky své mocenské a vojenské převaze nad ostatními státy, vždy zaujímal výjimečné postavení mezi státy sdílejícími tok Nilu, takže si byl do jisté míry schopen diktovat podmínky jemu vyhovující a nikdo mu nebyl schopen oponovat. Egypt měl vždy tendenci chovat se k Nilu majetnický

a uplatňovat na něj výhradní práva a nepřipouštět nároky jiných. Tento pohled na Nil v Egyptě do značné míry přetrvává dodnes. Nil je stále vnímán jako majetek Egypta. Podle smlouvy z roku 1929 si vodu z Nilu rozdělili Súdán a Egypt, přičemž smlouva byla značně nakloněna ve prospěch Egypta (Swain 2004, s.96). Zároveň stanovovala, že všechny stavební projekty plánované na toku řeky by měly nejdříve získat povolení egyptské vlády, čímž si Egypt pojistil, že nedojde k omezení ani jinému ovlivnění toku bez jeho souhlasu.

Roku 1959 byla podepsána dohoda opět mezi Egyptem a Súdánem o novém rozdělení vody z Nilu, která ukončila vzájemný konflikt, který tyto země vedly právě o vodu. Při tomto konfliktu Súdán dokonce přistoupil ke strategii omezování průtoku vody do Egypta, voda byla využita jako nástroj války (Swain 2004, s.96). Podle dohody z roku 1959 připadlo celkem 18,5 miliard m³ Súdánu a 55,5 miliard m³ Egyptu. Etiopii, ze které pochází asi 80 % vody z Nilu, nebyl podle této smlouvy připsán žádný podíl na této vodě (El Dahan 2009). Tato smlouva byla znovu výrazně nakloněna ve prospěch Egypta také proto, že v Súdánu tou dobou vládla vojenská junta podporovaná Egyptem. Toto jsou však jediné smlouvy, které kdy byly podepsány o rozdělení vody z Nilu. Egypt stále považuje tuto smlouvu z roku 1959 za platnou a požaduje její dodržování na základě toho, že nebyla nikdy formálně zrušena, ani nahrazena. Nicméně tato smlouva nijak nereflektuje nástup nových mocných aktérů v regionu, kteří dříve vůbec nebyli zahrnuti do vyjednávání a kteří se nyní chtějí také podílet na rozdělení toku, který protéká jejich zeměmi. Ostatní státy se ozývají s požadavkem revize současných poměrů a návrhy nové smlouvy rozdělující podíly na Nilu (Wondwosen 2008). Mezi největší prosazovatele revize poměrů patří Etiopie. Nicméně do těchto iniciativ se odmítá zapojit Egypt, který je vnímá jako ohrožení vlastních zájmů a přísunu vody. Vzhledem k tomu, že Egypt stále zaujímá nejnámennější postavení mezi státy v povodí Nilu je ve skutečnosti nemožné prosadit jakoukoli účinnou smlouvu o rozdělení Nilu bez jeho zapojení a souhlasu. Otázkou však je, zda bude Egypt schopen si udržet své postavení i do budoucna, nebo bude nucen omezit své nároky na vodu z Nilu pod nátlakem rostoucích požadavků jiných zemí.

Egypt se sice zapojuje do iniciativy *Nile Basin Initiative*, která vznikla v povodí Nilu roku 1999 a má řešit mezi státy sdílejícími Nil záležitosti s ním spojené. Nicméně tato platforma řeší pouze otázky rozvoje regionu povodí a další socio-ekonomické záležitosti a neřeší přímo rozdělení řeky a ovlivňování toku (Wondwosen 2008).

2.2 Indus

Povodí Indu zaujímá rozlohu 1 165 000 km² a zahrnuje mnoho důležitých přítoků, které pak vytváří celý systém povodí Indu. Přestože zdrojnice těchto řek jsou ve většině případů v čínských horách, většina rozlohy povodí se rozprostírá na území dvou států, tedy Indie a Pákistánu. Do povodí Indu zahrnujeme nejvýznamnější řeky Bjas, Rávi, Satludž, Čanáb a Džihlam.¹ Všechny tyto řeky jsou velmi důležitým zdrojem pitné vody pro oba státy. Zejména pak pro Pákistán, který je do značné míry závislý na přísunu vody pouze z těchto zdrojů, přičemž všechny protékají Indií, než se dostanou na území Pákistánu. Nejen, že je voda nezbytná pro každodenní potřebu obyvatel, ale až 65 % zemědělské půdy v Pákistánu využívá k zavlažování vodu z povodí Indu a tato půda produkuje až 90 % veškeré potravinové produkce Pákistánu (Pappas 2011). Zemědělství je v Pákistánu významnou složkou ekonomiky a bez pitné vody z povodí Indu se neobejde.

Mapa 2: povodí Indu

(Zdroj: Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Indus_River_basin_map.svg))

Situace je o to vážnější, že Pákistán již v současné době čelí značným problémům se suchem a celkovým nedostatkem vody a tyto problémy se podle předpovědí budou do budoucna prohlubovat, to znamená, že otázka vody získává pro Pákistán stále větší prioritu. Podle zprávy Pákistánské rady pro výzkum zdrojů vody (*Pakistan Council of*

¹ na mapě v anglickém překladu jako *Beas, Ravi, Sutlej, Chenab* a *Jhelam*

Research in Water Resources) by mohl Pákistán vyschnout k roku 2025, pokud vláda nepřijme účinná opatření, jak tomu zabránit. V Pákistánu totiž nedostatek vody nezpůsobují jen klimatické podmínky, ale také špatné zacházení se zdroji vody. Pákistánská vláda dostatečně nereaguje na snižující se zásoby vody, za což je značně kritizována. Mimo to Pákistán nemá dostatečnou schopnost kontrolovat a zadržovat vodu. Pákistán se zvláště spoléhá na rozsáhlou síť kanálů. Voda z těchto kanálů je však velmi podceněná, užívání vody je vysoce neefektivní a zavlažovací systém finančně neudržitelný (IMF 2015).

Problematika rozdělení povodí Indu byla jednou z vášnivě diskutovaných záležitostí už od vzniku samostatné Indie a Pákistánu roku 1947, čímž došlo k situaci, kdy se o povodí nově musely dělit dva nezávislé státy, které navíc již od počátku měly značně problematické vztahy. Spor o povodí Indu také do značné míry souvisí se samotným sporem o Kašmír, jelikož právě přes toto území prochází sporné řeky, a někteří dokonce tvrdí, že spor o Kašmír se rovná sporu o Indus, jelikož kontrolou nad tímto územím chtějí oba státy dosáhnout mimo jiné právě kontroly nad důležitými vodními zdroji (Adeel a Wirsing 2017).

2.2.1 Indus Waters Treaty

Smlouvou, která je ve své podstatě funkční až do dnešních dob a určuje rozdělení vody z povodí Indu mezi Pákistán a Indii, je *Indus Waters Treaty* (dále označovaná jako IWT). Smlouva byla podepsána roku 1960 po vzájemných jednáních, které byly zprostředkovány Světovou bankou. Hlavním bodem této smlouvy je rozdělení řek v povodí Indu a to následovně: tzv. východní řeky Bjás, Rávi a Satludž připadly Indii a tzv. západní řeky Indus, Čanáb a Džihlam Pákistánu (*Indus Waters Treaty* 1960). Indie může západní řeky využívat pouze k aktivitám neomezujícím a jinak neovlivňujícím jejich tok. Současně byla vytvořena stálá komise známá jako *Indus Waters Commission*, která má za úkol řešit jakékoli nastalé spory týkající se řek v povodí Indu. Přestože tato smlouva je považována za velký úspěch a přežila tři války mezi Indií a Pákistánem (v letech 1965, 1971 a 1999), v současné době se znovu dostává do popředí debat a různé skupiny žádají její revizi a novou podobu celého systému. Situace se mění vlivem měnících se klimatických podmínek, navyšováním požadavků z pákistánské strany, silícím voláním po revizi podmínek ze strany obyvatel Kašmíru atd. a bude nutné tuto skutečnost reflektovat.

Volání po revizi smlouvy však není ničím zcela novým, již mnohem dříve se někteří

shodovali, že podmínky by měly být nastaveny jinak. V Indii se hned po podpisu smlouvy ozývaly hlasy, které smlouvu považovaly za nepřiměřený ústupek Pákistánu, kterému bylo smlouvou přiřknuto 80 % vody z povodí Indu. Indie by podle některých, měla mít lepší podmínky, jelikož Pákistán stejně není schopen efektivně využívat veškerou vodu, která je mu smlouvou přidělena, a tu by tak mohla využívat Indie (Rao 1979). Se smlouvou však již od počátku nebyli spokojeni ani všichni Pákistánci, kteří se domnívali, že ztráta vody z východních řek ve prospěch Indie je pro ně neunesitelnou. V současné době se ve velké míře opět obnovila debata o revizi současného rozdělení povodí Indu a nastavení podmínek po teroristických útocích v Uri, ale o tom bude pojednáno níže v této práci.

2.3 Srovnání výchozích situací

V obou případech máme situaci, kdy jsou na daném zdroji vody závislé především státy položené níže na jeho toku, a které se tak cítí ohroženy státy, ze kterých k nim voda teče, a které by mohly tento tok ovlivnit. Jakékoli ovlivnění nebo omezení toku by jak pro Egypt, tak pro Pákistán znamenalo velké problémy, jelikož již v současné době se potýkají se ztenčujícími se přísuny vody. Požadují proto železné záruky zachování přísunu vody na míře, která uspokojí požadavky jejich rostoucí populace a jakoukoli změnu na toku vnímají jako bezprostřední ohrožení svých zájmů a své bezpečnosti. Celá tato situace vytváří nebezpečí vzájemného konfliktu při pocitu ohrožení z jedné nebo druhé strany a je předmětem zájmu vysokých politických představitelů všech zúčastněných zemí.

Mezi srovnávanými případy však vidíme především dva podstatné rozdíly:

Zatímco v povodí Indu můžeme mluvit o rozdělení vodních zdrojů (*water-dividing*), na Nilu dochází ke sdílení vodního zdroje (*water-sharing*). Spolupráce v povodí Indu je postavena na rozdělení vody a možná právě proto se ukázala být značně efektivní, jelikož není založena výlučně na kooperaci znepřátelených států na jediném toku a každému státu jsou vymezeny vlastní možnosti užívání toků. Nicméně Nil je pouze jeden, důležitý pro všechny, a státy by se měly chovat tak, aby mohly všechny těžit z jeho toku a neohrožovat svým jednáním ostatní. Při tomto systému totiž cokoli, co podnikne na toku jeden aktér ovlivní ostatní státy a jejich příjmy vody.

Druhým zásadním rozdílem jsou smlouvy mezi aktéry týkající se rozdělení vodních zdrojů, respektive jejich neexistence. Zatímco v povodí Indu máme funkční smlouvu, kterou uznává jak Pákistán, tak Indie, na Nilu žádná taková smlouva neexistuje. Máme zde pouze

staré smlouvy, které však zahrnují pouze dvě z celkových 11 zemí, kterými Nil protéká, a které tudíž dnes ostatní státy nerespektují. Na Nilu neexistuje žádná efektivní smlouva o rozdělení Nilu, na které by se podíleli všichni zaujatí aktéři. Existuje sice *Nile Basin Initiative* (NBI), která sdružuje deset států povodí Nilu (Burundi, Demokratická republika Kongo, Egypt, Etiopie, Keňa, Rwanda, Jižní Súdán, Súdán, Tanzanie, Uganda), ale tato iniciativa se zaměřuje především na udržitelný rozvoj povodí, nakládání se zdroji vody, socio-ekonomické otázky a další. NBI se nezabývá přímo rozdělením podílů z Nilu, stanovením míry vody, která má náležet jednotlivým státům a podobnými palčivými otázkami (Wondwosen 2008). Tudíž není vytvořen ani žádný mechanismus na řešení vzájemných konfliktů ve vztahu k vodním zdrojům, tak jako existuje *Permanent Indus Commission*. Přestože můžeme NBI chápat jako posun dobrým směrem, ke spolupráci mezi zeměmi povodí, stále je zde mnoho prostoru k rozvoji a naplnění potenciálu spolupráce. To vše však závisí na ochotě jednotlivých států podílet se na hlubší spolupráci zaměřené na oblasti vodních zdrojů.

3 Aktuální spory

V následující části se zaměříme na hlavní důvody, které v současné době vedly k nové eskalaci sporů kolem Nilu a povodí Indu. Kvůli nim se opět objevují rozsáhlé diskuze o možnostech konfliktu kvůli zdrojům vody a obě oblasti se dostávají do celosvětové pozornosti. Tento nový vývoj událostí samozřejmě nemůžeme chápat izolovaně, ale musíme jej vnímat v souvislosti s celkovou situací v oblasti, která byla popsána výše.

Nejpalčivější otázkou zůstává, zda by mohlo po letech relativně mírového využívání společných toků dojít k narušení tohoto systému a zdali mají tyto spory s ohledem na nové skutečnosti tendenci vyvinout se v potenciálně ozbrojených konfliktů zásadního významu.

3.1 GERD

3.1.1 Základní popis

Grand Ethiopian Renaissance Dam neboli GERD (do češtiny přeloženo jako Velká přehrada etiopského znovuzrození) je označení pro etiopský projekt rozsáhlé přehrady na Modrém Nilu, poblíž etiopských hranic se Súdánem. Stavba GERD byla zahájena v dubnu 2011 a podle aktualizovaných plánů by měla být zcela dokončena roku 2022. Tato přehrada by měla sloužit především k výrobě elektrické energie a po svém dokončení by se měla stát největším projektem tohoto typu v Africe. Vyprodukovaná elektrická energie by měla sloužit jednak k rozvoji samotné Etiopie (asi 70 % obyvatel Etiopie dnes stále žije bez elektrické energie (The World Bank, 2018)) a jednak k vývozu do dalších afrických zemí, čímž Etiopie doufá v upevnění svého vzrůstajícího postavení na africkém kontinentě. Přehrada je financována přímo etiopskou vládou také proto, že byli odmítnuti případnými investory, především kvůli působení Egypta. Financovat takový projekt Etiopii do značné míry umožnila spolupráce s Čínou v posledních letech, která v Etiopii značně investuje a je jejím strategickým partnerem. Čínské investice během roku 2019 zaujímaly 60 % veškerých přímých zahraničních investic v Etiopii (Forum on China-Africa Cooperation 2020).

Mezi výhody, které by tento projekt mohl pro oblast přinést, patří především výrazné navýšení dostupné elektrické energie nejen pro Etiopii a regulace toku během období sucha a záplav (tudíž zajištění stabilního toku po celý rok a snížení rizika způsobeného sezónními výkyvy). Rizikem přehrady pak může být snížení kapacity vody dostupné pro Egypt a

Súdán, což by mělo závažné důsledky vzhledem k vysoké míře závislosti těchto zemí na vodě z Nilu, nebo vysušení delty Nilu (Higdon, Sheehan, a Eskew, 2017).

Obecně znamená projekt GERD velký posun v politice regionu, jelikož Etiopie dává jasně najevo, že chce skutečně rozhodovat o vodě pocházející ze svého území, chce se podílet na rozhodování ohledně Nilu. Staví se proti egyptské hegemonii v oblasti Nilu, a právě GERD můžeme považovat za jeden z kroků v tomto kontra-hegemonickém úsilí.

Mapa 3: GERD

(Zdroj: Future Directions International
(<http://www.futuredirections.org.au/publication/the-grand-ethiopian-renaissance-dam-power-for-ethiopia-disaster-for-egypt/>))

3.1.2 Spor s Egyptem

Výstavba a následný provoz přehrady GERD již od svých počátků rozdmýchává největší současné spory v povodí Nilu. V tomto sporu proti sobě stojí Egypt a Etiopie, a vzhledem ke své geografické poloze tvoří třetí stranu sporu Súdán.

Etiopie zahájila stavbu bez konzultace s Egyptem a současní egyptští představitelé, v čele s prezidentem Sísím, jsou toho názoru, že kdyby nebyl Egypt zaneprázdněn řešením vnitrostátní krize, zahájení výstavby by v žádném případě nepřipustil (Mutahi 2020). (Roku 2011 se Egypt musel vypořádat s rozsáhlými demonstracemi namířenými proti stávajícímu režimu a prezidentovi Mubarakovi.) Je to poprvé v historii, kdy začal některý

ze států ležících výše na toku stavět přehradu bez svolení států, ležících na dolním toku (McGrath 2014). Jednoznačně se tedy jedná o zlomový okamžik ve vývoji kolem sdílení toku Nilu.

Roku 2013 vedl k nárůstu nevraživosti mezi státy incident, při kterém byli jistí egyptští představitelé nahráni při schůzce s prezidentem Mursím, jak navrhuje kroky k zastavení výstavby přehrady vybombardováním jejích základů, zastrašením Etiopie vojenskými složkami nebo destabilizací Etiopie skrze podpory protivládních sil (Maher 2013). Vojenský zásah za takové situace by nebyl v historii zcela ojedinělý. Roku 1976, když měla Etiopie vybudovat na toku přehradu, došlo k demolici stavebního materiálu ozbrojenými složkami, za kterými měla stát právě egyptská vláda (Abdulrahman 2018). Během samotné stavby přehrady má Egypt jedinou možnost na případný zásah podobného typu. Po dokončení přehrady a jejím naplnění již nebude možné přehradu poškodit, aniž by vznikla škoda pro samotný Egypt (GERD bude po svém naplnění zásobárnou velkého množství vody, která by při svém nárazovém uvolnění zapříčinila katastrofální záplavy celé oblasti dolního toku Nilu). Ničivé záplavy by samozřejmě smetly také Súdán s jeho hlavním městem Chartúm, které leží na Nilu v místě soutoku Bílého a Modrého Nilu.

Navzdory mnoha prohlášením o možném vojenském útoku se však Egypt snaží vyjednávat diplomaticky. Prezident Sísí prohlásil, že nechce bránit etiopskému rozvoji, ale tento musí být v souladu s egyptskými zájmy a potřebami (Aljazeera 2019).

Egypt, který jak již bylo vysvětleno výše, je zcela závislý na vodě z Nilu, a především pak toho Modrého, který pramení v Etiopii, vnímá GERD jako hrozbu. Bojí se především snížení celkového objemu toku proudícího do Egypta. Egyptská vláda odhaduje, že by mohli následkem provozu přehrady GERD přijít až o 20–30 % celkového množství vody, které jim dnes poskytuje Nil. Zároveň by mohli přijít až o 30 % elektrické energie vyráběné z Asuánské přehrady (McGrath 2014), která již tak nemůže zcela využívat své kapacity, kvůli celkovému snížení průtoku. Toto omezení by mohlo nastat především v období napouštění přehrady. Mimo jiné se Egypt bojí možného účelového využití přehrady jako zbraně proti Egyptu. Jedná se tudíž o velmi závažné obavy, které by měly při svém naplnění hluboký dopad na celý Egypt i širší region. Na oficiálních stránkách egyptské vládní agentury *State Information Service* je dokonce celá vzniklá situace a obavy z přehrady GERD spojována s výrazem „*Nile water crisis*“ (State Information Service 2009).

Etiopie si na druhé straně stojí za tím, že přehrada přinese do oblasti především benefity, a to i pro Egypt. Etiopie vyzdvihuje především svou snahu o kooperaci v oblasti vodních zdrojů a přínos pro celý region (Zhang et al. 2015).

3.1.3 Průběh jednání

Súdán ve sporu okolo přehrady stojí na straně Etiopie, jelikož si uvědomuje příznivý potenciál GERD, která by pro Súdán mohla přinést stabilitu vodního toku (jeho regulaci v období sucha a záplav) a v důsledku toho tolik potřebný ekonomický růst. Tento krok je obratem v tradičním spojení Súdánu a Egypta. Súdán si začíná uvědomovat benefity, které mu může poskytnout vzrůstající potenciál Etiopie. Etiopie například pomáhala při vyřešení sporu ohledně oddělení Jižního Súdánu (Rashid 2017).

V současné době tedy stále probíhají jednání mezi zúčastněnými stranami, které by měly přijít s kompromisním řešením přijatelným pro všechny strany. Hlavním diskutovaným bodem je nyní celková doba napouštění přehrady. Čím rychleji bude přehrada napouštěna, tím víc bude hrozit omezení toku do dalších zemí (Súdánu a Egyptu). Naléhavost problému se stupňuje, jelikož podle plánů by se přehrada měla začít napouštět již roku 2020 (Shalal 2020). Jako nebezpečná je vnímána situace, která by mohla nastat, kdyby se státy nedohodly před samotným zahájením napouštění GERD. Poté by mohly být vážně ohroženy egyptské zájmy, jelikož Etiopie by se rozhodla provozovat GERD podle vlastních zájmů a nebyla by vázána žádnou smlouvou. V takové situaci by mohl nastat až ozbrojený konflikt.

V posledních měsících probíhají jednání s USA jako prostředníkem. USA podle všeho vnímá především benefity výstavby GERD, a především pak nutnost mírového uspořádání, které by bylo lepší pro všechny, včetně USA (Przyborowski 2019). USA hraje v regionu významnou roli a má prostředky, jak ovlivnit tamní aktéry. Přímé investice USA v Egyptě v roce 2018 se rovnaly 21,8 miliardám USD. Plánovaná mezinárodní pomoc na rok 2019 byla asi 1,4 miliard USD (Sharp 2019). USA také poskytuje Egyptu finanční pomoc na nákup americké vojenské technologie. Egypt je strategickým partnerem USA v regionu. Již dříve navrhoval Egypt jako prostředníka při vyjednávání Světovou banku (která pomohla například vyřešit spor o vodní zdroje mezi Indií a Pákistánem), nicméně Etiopie tento návrh odmítla a ani v současné době se vůči mediaci nestaví zrovna otevřeně.

Ke konci roku 2019 si vyjednavací stanovili deadline pro uzavření kompromisu na 20.1.

V tento termín se sice objevily jisté náznaky vyřešení situace, nicméně nebyly stanoveny žádné detaily a k finální dohodě to má ještě hodně daleko. Nicméně obě strany se snaží udržovat diplomatická jednání v chodu a snaží se přijít s řešením. Etiopie však dává najevo, že je nespokojená s americkou rolí prostředníka a nenechá se zatlačit do nevýhodné smlouvy (*BBC News* 2020). V době psaní těchto řádků uběhly již dva měsíce od stanoveného termínu pro dokončení smlouvy a stále není zřetelný jakýkoli výraznější posun.

3.1.4 Pravděpodobnost konfliktu

Ačkoli se možnost přímého ozbrojeného konfliktu zdá velmi nepravděpodobná, nikdy ji nemůžeme zcela vyloučit. Po dokončení a napuštění přehrady však můžeme s jistotou vyloučit jakýkoli egyptský útok vedený přímo na přehradu, jelikož její narušení by přineslo katastrofální záplavy do samotného Egypta a poškodilo by pro Egypt velmi důležitou Asuánskou přehradu. Útok takového typu by Egypt rozhodně neriskoval.

Do doby, než bude přehrada plně uvedena do provozu, tato eventualita však stále existuje, a to zejména pro případ, že by nebyla přijata vzájemná dohoda upravující podmínky provozu a napuštění přehrady a Etiopie by začala provozovat přehradu bez konkrétních závazků vůči Egyptu. Pokud Egypt nedostane od Etiopie železné záruky, že zájmy a dodávky vody Egyptu nebudou nijak ohroženy, mohl by se uchýlit i k radikálnějšímu typu řešení, než jsou diplomatická jednání. Nedá se zcela vyloučit ani nějaká forma ozbrojeného zásahu.

Nicméně v současné době je stále patrné, že státy si jsou vědomy vypjaté situace a nebezpečí rozsáhlého konfliktu a snaží se dosáhnout mírového, kompromisního řešení. Přímý ozbrojený konflikt by neprospěl ani jedné straně a přísun vody by v nich byl ještě ve větším ohrožení. Egypt by se tak mohl dostat do větších problémů než jaké představuje výstavba přehrady GERD. Při konfliktu má samozřejmě stát ležící blíže prameni více možností, jak vodu využít jako zbraň či alespoň prostředek nátlaku vůči druhé straně. Tato skutečnost by dokonce mohla vyvážit fakt, že Egypt má početnější a lépe vybavenou armádu. V konečném důsledku by mohl Egypt získat mnohem méně výhodné podmínky, než jaké může vyjednat při diplomatických jednáních. I ve velmi vyhrocených situacích kolem vodních zdrojů státy většinou volí mírové řešení než konflikt, který je nepředvídatelný a nezaručuje dosažení kýžených cílů (Alam 2002).

Dalším faktorem je zapojení USA, které ukazuje, že spor na Nilu je skutečně důležitým problémem, který by měl dostat mezinárodní pozornost a měl by být co nejdříve a nejlépe vyřešen. Zapojení USA také znamená ještě větší pravděpodobnost mírového vyřešení sporu, jelikož USA si uvědomují rizika ozbrojeného konfliktu a jelikož mají své zájmy v Africe, nechtějí jej dopustit. USA chtějí opět rozšířit svůj vliv a zájmy v Africe, kde jsou v posledních letech vytlačována zejména Čínou. Prezident Trump také chce ještě před volbami dosáhnout nějakého vítězství v zahraniční politice, a pokud se jeho administrativě podaří sjednat kompromis na Nilu a odvrátit možný ozbrojený konflikt, tak to vítězství rozhodně bude. Objevují se však také diskuze, zda je postoj USA, jako spojence Egypta, vyvážený. Je možné, že USA budou chtít spíše podpořit Egypt, výměnou za jeho podporu při řešení jiných záležitostí Blízkého východu (van Eyssen 2020).

Ozbrojený konflikt mezi Egyptem a Etiopií se zdá nepravděpodobný také proto, že tyto státy mají mezi sebou v jiných oblastech poměrně dobré vztahy. Vzájemně obchodují a podílí se na projektech v různých oblastech, Egypt například poskytuje své *know-how* i v oblastech zavlažování, obchodu apod. (State Information Service 2020).

3.2 Povodí Indu po teroristických útocích

3.2.1 Teroristické útoky 2016 a 2019

Povodí Indu bylo vždy důležitým a zároveň sporným tématem, do popředí se však znovu dostalo především po teroristických útocích u indického města Uri 2016 a následně v Pulwamě 2019. Ačkoli byly tyto útoky vedeny jako projev nespokojenosti s indickým držením oblasti Džammú a Kašmír a primárně v nich nešlo o vodní zdroje, v následných reakcích hrála voda opět důležitou roli. Tím se nám opět potvrdilo, že v této oblasti od sebe spory o území a spory o vodní zdroje nelze rozdělit.

18.9.2016 napadli čtyři teroristé napojení na organizaci Džajše Muhammad, která má své zázemí v Pákistánu, vojenské zařízení v Uri v Indii ovládaném Džammú a Kašmíru. Tato organizace si stanovuje jako primární cíl oddělení Kašmíru od Indie a jeho včlenění do Pákistánu. Tento útok si vyžádal celkem 19 obětí z řad indických vojáků. Následovaly bouřlivé reakce. Indie vinila z útoku Pákistán, který podle ní neustále podporuje a financuje teroristické organizace namířené proti Indii. Indický ministr vnitra označil Pákistán za teroristický stát, který by měl být jako teroristický uznán a izolován (Bukhari 2016). Pákistán naopak zastává pozici, že se jedná o vnitřní problém Indie, která Pákistán

obviňuje pouze, aby odvedla pozornost od svých vlastních pochybení a využila nespokojenosti veřejnosti ve svůj vlastní prospěch.

3.2.2 Reakce

V reakci na útok Indie odmítla svou účast na pravidelném setkání stálé komise pro Indus v červenci 2016 (komise se schází alespoň dvakrát za rok), přestože tato komise byla navržena právě proto, aby mimo jiné řešila podobné situace, a aby spolupráce fungovala bez přestání i během období vyhrocených vztahů, což se prozatím vždy dařilo. V důsledku toho se komise nesešla téměř dva roky (schůze proběhla v květnu 2015 a další až v březnu 2017).

Indie po útoku začala hrozit omezením přísunu vody do Pákistánu, nicméně nebylo zcela jasné, jakým způsobem. Jen pár dní po útoku v Uri prohlásil indický premiér Naréndra Módí, že voda a krev nemohou téct společně („*Blood and water can't flow together.*“) (Nadeem 2019). Indie po schůzce nejvyšších vládních představitelů, která se konala 26. 9. 2016, upřesnila, že v budoucnu hodlá naplno využívat svá práva vyplývající z *Indus Waters Treaty* co se týče využití východních řek. Indii byly ve smlouvě přiřknuty tzv. východní řeky s asi 33 miliony m³, ze kterých dnes Indie využívá asi 31 milionů. Nyní chce postavit tři nové projekty, které umožní využití celých 33 milionů ve prospěch Indie, především tedy oblasti Džammú a Kašmír. Využity by měly být na zavlažování dalších oblastí a výrobu většího množství elektrické energie.

Přestože tyto indické plány v zásadě nijak neporušují IWT, pouze naplno využívají jejich možnosti, Pákistán se obává, že by výstavbou nových projektů mohlo dojít k jejímu porušení a omezení toku vody do Pákistánu. Podle Pákistánu by bylo jakékoli přímé porušení podmínek stanovených *Indus Waters Treaty* vnímáno jako jednoznačný akt války a následovala by úměrná reakce (Jayaram 2016).

Dále hodlá vláda urychlit výstavbu tří již rozplánovaných projektů na řece Čenáb a pokračovat v projektu Tulbul, který je popsán níže. Vedle toho se Indie vyjádřila i o plánech na revizi IWT, popřípadě jejího úplného odstoupení od této smlouvy. Již dříve zvažovala Indie odstoupení od IWT kvůli pákistánské podpoře terorismu, a to v letech 2001–2002, kdy vypukl ozbrojený konflikt mezi Indií a Pákistánem v reakci na teroristické útoky na indický parlament a zákonodárny sbor pro Džammú a Kašmír, které měly na svědomí teroristické organizace pocházející z Pákistánu. Nicméně i tento konflikt, i další

vyhrocené situace se podařilo vyřešit bez narušení IWT. Jedním z unikátních faktorů *Indus Waters Treaty* je právě její trvanlivost, která nebyla narušena ani v době vzájemných konfliktů.

Obdobnými výroky a hrozbami reagovala Indie i na další teroristický útok, tentokrát v Pulwamě roku 2019, kdy sebevražedný atentáčník (opět napojený na stejnou teroristickou organizaci Džajše Muhammad) zabil 40 příslušníků indických ozbrojených složek. Situace se v podstatě opakovala.

3.2.3 Praviděpodobnost konfliktu

Už jen fakt, že se stejné hrozby a reakce objevily znovu po třech letech ukazuje na to, že jejich realizace nebude tak rychlá a přímá, jak Indie prohlašuje. Nicméně na většině projektů se opravdu pracuje a Indie je odhodlaná je dokončit i přes námitky Pákistánu. Všechny tyto projekty jsou však plánovány v souladu s podmínkami IWT. To však ani v minulosti nepředstavovalo pro Pákistán překážku, aby si na jednání Indie nestěžovala a nepodrobovala jej ostré kritice a detailnímu zkoumání.

S největší pravděpodobností by sama Indie nechtěla narušit stabilní situaci založenou na podmínkách IWT. Tato možnost zde samozřejmě vždy je, ale neslo by to s sebou velká rizika. Pákistán by v takovém případě nenechal na odpověď čekat a mohlo by se jednat i o reakci v podobě ozbrojeného konfliktu, protože by se jednalo o existenční ohrožení Pákistánu a jeho obyvatel. Mimo to by se mohla Indie dostat do ohrožení ze strany Číny. Několik indických důležitých řek pramení v Číně, která je zároveň spojencem Pákistánu. Při narušení vodního toku do Pákistánu by mohla Čína podobně ohrozit průběh toku do Indie. Je proto v indickém zájmu ukázat Číně, jak se chová zodpovědný stát ležící na horním toku sdíleného vodního zdroje (Modak 2019). V neposlední řadě by se Indie bezpochyby dočkala rázného odsouzení mezinárodní komunitou.

Jak již bylo zmíněno, *Indus Waters Treaty* přestála již několik takových okamžiků, a spíše než politické problémy, by jí mohly v budoucnu narušit klimatické problémy a celkový úbytek vody, který s sebou do oblasti přinese nové spory o vodu. Je pravděpodobné, že Indie pouze naplní své plány v souladu s plným využíváním potenciálu IWT, ale nebude výrazněji zasahovat do zavedeného rámce.

4 Faktory ovlivňující spory o vodu

V následující kapitole se zaměříme na několik faktorů, které hrají roli ve zkoumaných sporech o vodu na Nilu a Indu. Mezi tyto faktory zahrneme výstavby přehrad, které způsobují v regionech další vyhocení vztahů. Dále dopady na vnitřní politiku a celkově význam sporů o vodu pro domácí politiku, širokou veřejnost a politické představitele. Dále je třeba se zaměřit na již tak problematické vztahy mezi státy, což rozhodně hraje svou roli a také vnitřní problémy států, především co se týká vztahů jednotlivých částí země. Důležitým bodem jsou pak stále se měnící podmínky, jak klimatické, tak socioekonomické, které způsobují, že nynější smlouvy pozbývají své kvality a měly by podstoupit novou revizi.

4.1 Přehrad na sdílených tocích

V předchozích částech bylo pojednáno o sporu mezi Egyptem a Etiopií kvůli přehradě GERD. Problémy týkající se výstavby přehrad patří na sdílených tocích mezi nejčastější a nejzávažnější. Přehrada totiž může do značné míry změnit poměry na vodním toku a může být využita k různým, i nemírovým účelům. Vždy proto představuje riziko a ohrožení pro stát, který je na stejném toku závislý.

S problémy týkajícími se výstavby přehrad na společných tocích se potýká také Indie a Pákistán v povodí Indu. Mezi ty nejdiskutovanější patří například indický projekt Tulbul (Pákistánci nazývaný projekt Wular) v ústí jezera Wular v oblasti Džammú a Kašmíru. Zde by měla být podle plánů vystavěna přehrada, jejímž hlavním cílem by podle Indů mělo být zajištění splavnosti na delším úseku řeky Džihlam, která patří mezi tzv. západní řeky (Thapliyal 1999). Pákistán považuje projekt za porušení smlouvy a vznáší obdobné námitky jako Egypt proti stavbě etiopské přehradě GERD. Především se tedy bojí toho, že by mohl být omezen tok řeky do Pákistánu, popřípadě, že by mohla být přehrada využita jako zbraň (Thapliyal 1999).

Rozpory ohledně projektu Tulbul se táhnou už od roku 1986, kdy Pákistán vznesl své námitky u stálé komise pro Indus. Následně byl projekt zastaven a dosud se v něm dále nepokračuje. Nicméně Indie má stále zájem na jeho dokončení, a proto probíhají jednání o jeho podobě a provozu. V mnoha faktorech můžeme vidět paralelu s nilským případem. I toto vyjednávání je velmi napjaté, trvá velice dlouho a dosažení kompromisu není vůbec jednoduché. Nicméně prozatím byly všechny obdobné spory vyřešeny mírovou cestou

skrze jednání na půdě Stálé komise pro Indus a tímto způsobem by mohla být vyřešena i tato otázka.

Zcela jasně vyjádřila Indie svůj úmysl pokračovat v projektu po teroristických útocích u města Uri a vyhrocení vztahů s Pákistánem (viz výše) (Gupta 2016).

Indie staví mnoho přehrad především v oblasti Kašmíru, a to jak na západních, tak východních řekách. Přestože tak bylo vždy učiněno v souladu s *Indus Waters Treaty*, Pákistán i tak ve většině těchto případů zvedl své námitky, jelikož se cítí být ohrožen jakýmkoli indickým počínáním na řekách, na kterých je závislý.

4.2 Politická rétorika a domácí politika

V obou zkoumaných případech můžeme zcela jasně vidět, že nejde jen o záležitost mezinárodní politiky, ale také té národní. Političtí představitelé zapojení do řešení sporných situací musí jednat tak, aby zdárně vyřešili situaci na mezinárodním poli a zároveň naplnili očekávání zevnitř státu. Z toho důvodu jsme pak svědky situací, kdy se rétorika těchto představitelů zaměřená na domácí občany zcela neshoduje s jejich skutečnými činy. Tento fakt hraje při sporech o vodní zdroje značnou roli, problematizuje jejich řešení, a ještě více vyhrocuje situaci.

Značnou roli zde hraje tzv. silná rétorika, kterou státy, respektive jejich představitelé užívají. Silná rétorika používaná v souvislosti se spory o vodní zdroje se týká především dvou oblastí. Za prvé, státy vyjadřují svou odhodlanost a připravenost využít jakýchkoli prostředků k ochraně svých zájmů, pokud by tyto měly být ohroženy. Tímto se snaží o zastrašení a nátlak na druhou stranu, která nicméně většinou reaguje v podobném stylu. Například Egypt vždy hlasitě prohlašoval, že je připraven jít do konfliktu při jakémkoli náznaku ohrožení svých zájmů na Nilu a v souvislosti se stavbou přehradu GERD se v nedávné době v podobném duchu vyjádřil také předseda etiopské vlády (Meseret 2019). Obdobně se při různých příležitostech vyjadřovali také představitelé Pákistánu.

Za druhé, je tato rétorika využívána k obviňování druhé strany z nejrůznějších prohřešků proti zavedenému řádu a z ohrožování zdrojů pitné vody, na kterém je závislý jiný stát. Tyto případy můžeme vidět u všech aktérů, kteří neváhají jakékoli problémy týkající se vody ihned shazovat na své rivaly. Pákistán se velmi často uchyluje k obviňování Indie z (domnělého) porušování *Indus Waters Treaty*, především co se týče indických projektů na tocích, ale také třeba ze záplav nebo sucha v Pákistánu (Reuters 2019). Státy tímto

jednak hledají viníky, kteří jsou zodpovědní za jejich problémy a také dávají najevo, že veškeré kroky na sdílených tocích bedlivě sledují a nenechají si sáhnout na svá práva.

Z reálných případů vyplývá, že politici se skrze takováto prohlášení a silnou rétoriku snaží především o dvě věci:

1. Snaží se vytvářet nátlak na státy, se kterými vedou spor, a varovat je, před podniknutím jakýchkoli kroků, které by se přičily zájmům ostatních států.

2. Snaží se působit na širokou veřejnost ve vlastním státě. Těmito prohlášeními mohou odvádět pozornost od vlastních chyb při správě státu (jako když Pákistán obvinil Indii ze záplav, které spoluzapříčinila špatná správa vody v Pákistánu) nebo pozvednout emoce lidí ve svůj prospěch a namířit je proti jinému státu. A současně si také zvýšit politickou image. Těmito prohlášeními dávají svým lidem najevo, že bojují za jejich zájmy a jejich vodu, což má samozřejmě velmi příznivý efekt na potenciální voliče. Každý člověk ke svému životu potřebuje vodu a očekává, že mu ji v dostatečném množství zajistí stát a bude chránit jeho potřeby a zájmy co se týče vody. Jakýkoli ústupek jinému státu v téhle problematice nebo nedostatečné prosazování vlastních zájmů působí velice špatně na veřejnost, která se může obrátit proti vlastnímu vedení státu. Taková situace by mohla vyústit v požadavek voličů na změnu vedení, který by se mohl odrazit ve volbách, popřípadě v krajnějším případě v nějakých nepokojích namířených proti vládě.

Státy se bojí dělat velké kompromisy a ustupovat ze svých požadavků, aby nakonec neudělali ten poslední kompromis, který bude voliči brán jako zaprodání jejich práv na vodu a měl by velké politické následky pro dané představitele (Lamb a Taylor 1990). Voda a politika jsou hluboce provázány.

Ve vztahu s vodou se často hovoří o národní hrdosti. Například etiopská přehrada GERD je Etiopany vnímána jako symbol národní hrdosti a toho, že se zbavují pocitu závislosti na pomoci jiných (McGrath 2014). Indové také mluví o pošpinění národní hrdosti, protože nechávají Pákistánce využívat to, co vnímají jako indickou vodu (Polgreen a Tavernise 2010). Státní představitelé by tak v očích veřejnosti neměli hájit pouze vodu samotnou, ale také jí představující národní hrdost.

Přestože tedy státy často využívají onu silnou rétoriku, jejich skutečné činy se od toho značně liší. Na veřejnosti mluví o válce a národní hrdosti, ale přesto se snaží udržovat mezistátní diplomatická jednání a mírovými způsoby řešit nastalé situace. V případě Nilu

se tak děje skrze jednání diplomatických představitelů Egypta, Súdánu a Etiopie, dnes spolu se zapojením USA. V případě Indu pak skrze stálý výbor ustanovený právě pro tyto situace.

Neměli bychom se tudíž nechat vystrašit konfliktní rétorikou, skutečnost je totiž odlišná. Ale státní představitelé by při svých projevech měli být také opatrní, jelikož jistá neopatrná prohlášení mohou ještě více vyescalovat spor a stát u zrodu konfliktu, který nemusel přijít (Swain 2001).

4.3 Zakořeněná nedůvěra aktérů

Na současné spory ohledně vodních zdrojů mají samozřejmě také vliv vzájemné historické vztahy a vzájemné vnímání států, které může také znesnadňovat celý proces jednání. Velmi zřejmé je to právě v případě Indie a Pákistánu. Tyto státy mezi sebou pěstují nepřátelství a sváry již od počátku jejich existence. To se samozřejmě promítá i do sporů o vodu a také vlivem toho jsou jakékoli spory mezi těmito státy ihned vyescalovanější. Díky tomu je téměř jakýkoli spor mezi nimi závažný a propojený s mnoha dalšími faktory a skutečnostmi.

Na druhou stranu je obdivuhodné, že i přes tohle všechno se státy byly schopné dohodnout na smlouvě, která přetrvává již mnoho let. Jedná se o ojedinělý případ, kdy dva rivalové, dokážou spolupracovat v oblasti zdrojů vody, přestože není navázána nějaká širší spolupráce napříč různými oblastmi. Tato smlouva rozhodně není nějakým důkazem rozsáhlejší spolupráce mezi státy. Smlouva byla podepsána především z finančních důvodů, kdy Světová banka jako prostředník při vyjednávání nabídla při uzavření smlouvy jejím signatářům finanční asistenci. K dalším důvodům pak patřila zcela racionální úvaha, aby si státy zajistily vodu skrze tuto smlouvu, protože jinak by mohly být na vodě z dlouhodobého hlediska ochuzeny (Alam 2002).

Podle průzkumu *Pew Research Center* vytvořeného roku 2018, 76 % Indů vnímá Pákistán jako hrozbu, včetně 63 %, kteří jej vnímají jako vážnou hrozbu (tento výzkum se samozřejmě netýká pouze vody, ale celkového vnímání zahrnujícího veškeré aspekty). Výzkum se odehrál asi devět měsíců po útocích v Pulwamě a následném vývoji, takže můžeme odhadovat, že postoje k Pákistánu se poté ještě zhoršily (Pew Research Center 2018).

Během let se cyklicky objevují snahy o zlepšení vzájemných vztahů a prohloubení spolupráce. Toto úsilí bylo však vždy nakonec narušeno opačným vývojem událostí, který přinesl další spory, tak jako tomu bylo třeba po útocích v Indii.

Vzájemná nevraživost mezi státy panuje také na Nilu. Nicméně v tomto případě je do značné míry způsobená právě vodou. Zatímco v případě Indie a Pákistánu leží ty prvotní příčiny nepřátelství v jiných sférách a ostatní oblasti jsou tím ovlivněny, v případě Nilu je právě voda tím jádrem problémů. Egyptská neústupnost z nároků, které vnímá jako stále platné z dob koloniální a protektorátní éry, je vnímána jako silný faktor narušující nějakou spolupráci a vztahy v povodí Nilu.

4.4 Mění se podmínky

Rozdělení vody mezi Pákistánem a Indií je alespoň nějak smluvně zakotveno a zatím se tohoto rozdělení státy drží, jelikož jeho narušením by došlo k celkovému kolapsu tohoto systému. Na Nilu žádná komplexní smlouva o sdílení toku, zahrnující všechny aktéry, neexistuje, což komplikuje vzájemnou spolupráci v povodí. Na Nilu je kooperace také ztížena faktem, že zde vystupuje tolik aktérů, takže je samozřejmě složitější dojít společného konsensu než v případě, kdy se musí domluvit pouze dva státy, jako v případě Indu.

Jedinou jakousi smlouvou o využívání vody z Nilu mezi několika státy nilského povodí představuje *Nile Basin Cooperative Framework Agreement*, která je však spíše jen namířená proti monopolu Egypta, ale nepřináší nové ucelené návrhy řešení. Navíc v této dohodě není zapojen Egypt, což samozřejmě značí, že tato smlouva je více méně nicneříkající. Není možné rozhodovat o Nilu bez Egypta, který zde měl vždy nejsilnější slovo a stále drží značnou moc a prostředky. Státy nejdříve musí ukázat, že opravdu jsou schopné ovlivnit tok Nilu, popřípadě nabídnout nějakou alternativní spolupráci.

Stále více se ozývají požadavky na revizi starých smluv, aby tak lépe reflektovaly současné podmínky, které byly změněny celkovým vývojem v oblasti. Během let došlo k populačním, klimatickým nebo třeba mocenským změnám, které by se měly odrazit v uspořádání kolem toků.

V roce 2050 bude na světě 9,7 miliard lidí (narůst o 26 %). Největší nárůst populace do roku 2050 se odehraje v devíti zemích, které budou mít na svědomí více než polovinu předpokládaného nárůstu na celém světě. Mezi těmito zeměmi jsou také všechny státy,

kterými se zde zabýváme – Indie, Pákistán, Egypt i Etiopie. To znamená stále větší nápor na sdílené zdroje. OSN odhaduje nárůst požadavků na vodu o 20-30 % do roku 2050. Již dnes se státy jako Pákistán, Egypt nebo Etiopie musí potýkat s nedostatkem vody a tento stav má zhoršující se tendenci (The United Nations 2019).

Navíc se stále více aktérů dostává do hry o vodu, jak se zvyšuje jejich schopnost ovlivnit tok a vystavět na něm projekty pro potřebu vlastních obyvatel, průmyslu a zemědělství. Tyto státy budou také požadovat své podíly na vodě a vytvoření nových smluv, do kterých budou zahrnuty.

4.5 Rozpory uvnitř státu

Ve sporech hrají také roli rozpory uvnitř samotných států. Například v Pákistánu se již dnes vedou vnitrostátní spory o vodu mezi jednotlivými provinciemi nebo kmeny. Například roku 2010 zemřelo 116 lidí při střetu pákistánských kmenů o vodu (CNN 2010). V Pákistánu se o vodu střetávají především provincie Paňdžáb a Sindh. Konflikty zapříčiňuje voda i v Indii. *Indus Waters Treaty* je již od svého vzniku považována za velkou nespravedlnost vůči obyvatelům oblasti Džammú a Kašmír. Bývalý premiér Džammú a Kašmíru Omar Abdullah jednou prohlásil, že *Indus Waters Treaty* byla největším podvodem na obyvatelích Džammú a Kašmíru (Haider 2014). Jejich hlasy patří mezi ty nejsilnější, které propagují celkové ukončení, či alespoň zrevidování, *Indus Waters Treaty*. Na základě této smlouvy totiž nemohou svobodně využívat potenciál toků, které protékají jejich územím a cítí se být ochuzeni, a to ze strany samotné indické vlády, která přijala tuto pro Kašmír nevýhodnou smlouvu (Swain 2017). To přispívá, k již tak nestabilní situaci v Džammú a Kašmíru.

Většina sporů o vodu se v dnešní době odehrává právě uvnitř jednoho státu. Jde o spory mezi jednotlivými provinciemi, popřípadě komunitami či etniky, kdy proti sobě stojí oblasti bohaté a oblasti chudé na vodu. Tyto konflikty přispívají k destabilizaci celého státu (Gleick 1993).

5 Budoucnost sporů o vodu

5.1 Války o vodu – *water wars*

V posledních letech se hojně skloňuje pojem „*water war*“ neboli vodní válka či válka o vodu. Je však třeba chápat, co přesně tento pojem znamená. Jedná se o konflikt, jehož příčinou je pouze voda. Tudíž takto nemůžeme označovat konflikty, ve kterých hraje voda pouze jeden z faktorů – stane se například nástrojem či terčem konfliktu (Pradhan 2017). Tzv. vodní války, v jejich přesném vymezení, tedy nejsou příliš běžné, alespoň v mezinárodním měřítku. Častější jsou právě případy, kdy voda hraje pouze jeden z faktorů, popřípadě se jedná pouze o jednotlivé útočné akce, ale ne o války v pravém slova smyslu a rozsahu (Swain 2004, s. 30).

Nezisková organizace *Pacific Institute*, kterou založil Peter Gleick, přední odborník na problémy spojené se zdroji vody, vypracovala studii, která mapuje konflikty spojené s vodou, a to jak vnitrostátní, tak mezinárodní (*Water Conflict Chronology*). Tato studie vypočítává 926 konfliktů, a to od roku 3000 př. n. l. až do současnosti. Tyto konflikty pak dále rozděluje do tří kategorií, podle toho, zda v nich voda byla příčinou (zde bychom mohli mluvit o vodních válkách), terčem nebo zbraní konfliktu (Pacific Institute 2019).

Když se podíváme na zkoumané oblasti, pak z této studie vyplývá, že mezi Pákistánem a Indií se v historii vedly pouze dva ozbrojené konflikty, ve kterých hrála voda hlavní roli. Roku 2012 došlo k napadení vodního systému v severním Kašmíru, kvůli protestům proti výstavbě přehrady Wular/Tulbul, ze kterého byli obviněni příslušníci pákistánských ozbrojených složek. Roku 2013 pak šlo o spor o ledovec Siachen, tedy hlavní zdroj Indu.

Co se týče Nilu, vidíme dva přímé konflikty o vodní zdroje týkající se Egyptu, Súdánu a Etiopie. Roku 1958 probíhaly boje mezi Egyptem a Súdánem o rozdělení vody z Nilu, které vedly ke konečnému podepsání smlouvy z roku 1959. O tomto konfliktu již bylo psáno výše. Od roku 1978 pak probíhal konflikt mezi Egyptem a Etiopií kvůli novým etiopským plánům na výstavbu několika projektů na toku Nilu. Během událostí roku 1978 egyptský prezident as-Sádát prohlásil: „*Náš život závisí na Nilu ze 100 %, takže pokud nás někdo někdy bude chtít zbavit našeho života, nebudeme nikdy váhat se vstupem do války*“ (International Crisis Group 2019).

5.2 Kooperace nebo konflikt?

Obecně dochází ve sporných situacích týkajících se vodních zdrojů buď ke kooperaci nebo konfliktu. V otázce, co z toho nastane spíše se odborníci rozcházejí. Mnoho faktorů dnes nahrává konfliktu. Konfliktní potenciál vodních zdrojů, jehož kritéria byla vymezena na začátku této práce má rostoucí tendenci vlivem měnících se podmínek.

Mírové uspořádání by do budoucna mohly ohrozit dále rostoucí nároky na vodu vlivem rostoucí populace nebo klimatických změn. V takových příležitostech by mohl největší nátlak na úpravu systému vzejít zespod, tedy od obyvatel zemí postižených nedostatkem vody. Na jejich nátlak by se státy mohly uchýlit k radikálnějším řešením, aby zajistily vodu pro své obyvatele, třeba i na úkor jiného státu. V této situaci by opět jasně vyvstalo riziko eskalace konfliktu a ozbrojeného násilí.

Pokud tedy v budoucnu vypukne konflikt o vodu, stane se tak z důvodu celkového nedostatku této suroviny, který budou muset státy nějakým způsobem řešit. Mnoho odborníků (například Young, Dooge, Serageldin) již několik let varuje před válkami o vodu, které podle nich nahradí například války o ropu a jiné suroviny. Tento názor přijala do značné míry i široká veřejnost.

Na druhé straně je však voda vnímána jako prostor pro kooperaci mezi jednotlivými státy. Druhá skupina odborníků (například Wolf, Stahl, Yoffe) je toho názoru, že při sporu o vodu spíše dojde ke spolupráci než konfliktu. Můžeme vidět, že i když sdílené vodní zdroje mají podle všech kritérií vysoký konfliktní potenciál, státy se snaží řešit spory mírovou cestou. Jako příklad je velmi často uváděna právě situace Pákistánu a Indie, kdy se dva odvěcí nepřátelé dokázali domluvit na smlouvě upravující využívání Indu. Je však otázkou, zda takové smlouvy obstojí i v současných měnících se podmínkách. Ve chvíli, kdy by obyvatelům státu nebyl zajištěn dostatečný přísun pitné vody, nemůžeme s jistotou říci, že se budou držet nastavených limitů a nepokusí se získat více vody na úkor jiného státu. Nicméně ta snaha zde rozhodně přetrvává, jelikož státy si uvědomují přínosy spolupráce, které jednoznačně předčí rizika konfliktu.

Vypadá to tedy, že minimálně v následujících pár letech bychom nemuseli zažít plnohodnotnou válku o vodu. Spíše budeme svědky narůstajícího počtu politických iniciativ k řešení dostatečného přísunu vody. Aby bylo zabráněno válkám o vodu, státy se musí lépe naučit spravovat vodní zdroje, poučit se z minulosti, využít v praxi to nejlepší a společně čelit výzvám. Státy by neměly čekat na potenciální konflikt, ale měly by zavést

preventivní opatření, aby k tomu nedošlo. Přestože je za současných podmínek pravděpodobnější kooperace mezi státy, války o vodu nejsou mýtem a musí se přijmout opatření, aby k nim nedošlo.

Státy sdílející vodní zdroje by se měly chápat jako pokrevní sourozenci, kteří jsou propojeni společným životem. Když je ublíženo jednomu, zasáhne to druhého. Pro své vlastní přežití a zajištění svých potřeb musí volit kooperaci.

5.3 Budoucnost povodí Nilu a Indu

Již výše jsme se u jednotlivých zkoumaných případů zabývali možnostmi konfliktu kvůli současné situaci na tocích (kvůli přehradě GERD, respektive změnám způsobeným teroristickými útoky v Kašmíru). To, že při současných problémech převáží kooperace nad konfliktem však neznamena, že tomu tak bude i do budoucna. Voda bude mít vždy konfliktní potenciál a tento má do budoucna tendenci narůstat.

Státy doposud v záležitosti vodních zdrojů jednaly racionálně s ohledem na rizika konfliktu a snažily se spory řešit mírovou cestou. Když se podíváme na konkrétní případy kolem Nilu a Indu, je stále pravděpodobné, že státy budou své spory řešit mírovou cestou. Možnost jakéhosi ozbrojeného konfliktu zde samozřejmě stále existuje a kvůli konfliktnímu potenciálu vždy existovat bude. Nicméně státy jednají racionálně a uvědomují si rizika možného konfliktu. Taky proto můžeme vidět, že ačkoli navenek se státy a jejich představitelé tváří neústupně, spory se snaží řešit diplomaticky skrze vzájemná jednání, která stále probíhají a mají za úkol najít kompromisní řešení uspokojivé pro všechny, které by zabránilo násilným formám řešení.

5.3.1 Nil

Roku 1979 tehdejší egyptský prezident as-Sádát prohlásil, že jediným důvodem, proč by Egypt šel znovu do války by byla voda (Gleick 1993, s.86). Přestože bylo výše již řečeno, že rétorika vždy neodpovídá skutečnému jednání, není pochyb, že Egypt bude nadále velmi bedlivě střežit své zájmy na Nilu a budoucí konflikt o vodu v této oblasti není vyloučen.

Dnešní situace kolem přehrady GERD bude s největší pravděpodobností vyřešena mírově, už jen díky zapojení USA. Následující roky však přinesou nárůst požadavků na vodu ze strany jednotlivých států v povodí Nilu, které budou nadále zvyšovat své schopnosti ovlivnit průběh toku. Důležitým bodem vývoje situace v povodí Nilu bude, zda se státy

dokáží konečně dohodnout na rozsáhlejší spolupráci a uzavření smlouvy, která by jasně definovala podmínky využívání vody z Nilu. Podle Ndunda jsou hlavními problémy povodí Nilu, které zabraňují efektivní spolupráci, například v rámci již existující iniciativy *Nile Basin Initiative*, nedostatek silného právního a institucionálního rámce, slabá infrastruktura a chudoba (Ndunda 2006). Na tyto problémy by se státy měly zaměřit a poté by byla možná efektivní spolupráce.

Pokud do budoucna nedojde ke stanovení kompromisů mezi zeměmi a nastavení jasných podmínek kooperace, není budoucí konflikt vyloučen. Samozřejmě bude vždy záležet na konkrétní situaci a okolnostech.

5.3.2 Indus

Indus Waters Treaty je dlouhodobě vnímána jako příklad úspěšné smlouvy o rozdělení vodních zdrojů. V následujících letech ji čeká zkouška její stability a odolnosti, a to nejen ze strany měnících se podmínek, jako je nárůst obyvatel nebo klimatické změny, ale také nátlaku obyvatel. Změny a nespokojenost se současným nastavením nemohou být opomíjeny a státy na ně musí nějakým způsobem zareagovat. Zda by se Pákistánu a Indii podařilo vyjednat novou smlouvu o rozdělení vody je otázkou. Rozhodně by to byla složitá jednání na konci kterých, by však Pákistán zřejmě neměl příliš možností, jelikož přeci jen je tím níže položeným státem, který musí přistoupit na kompromis. Není však příliš pravděpodobné, že by se podařila vyjednat podobná smlouva i v dnešní době.

IWT přestála 60 let, nicméně nové sporné projekty by mohly přinést do oblasti konflikt. Přestože současná situace nepovede, alespoň ne ihned, ke konfliktu, nastartovala změny, které se v regionu promítnou, a které by v konečném důsledku mohly vést k revizi nastavených poměrů.

5.3.3 Srovnání pravděpodobnosti konfliktu

Pokud bychom měli srovnat pravděpodobnost konfliktů ve zkoumaných regionech, zjistili bychom, že v obou případech je velmi podobná. V obou regionech se zatím řeší spory o vodu mírovými cestami, nicméně v budoucnu by mohlo dojít i na ozbrojené konflikty.

Zatímco na Indu přidává k pravděpodobnosti konfliktu faktor vzájemných špatných vztahů, které již tak panují mezi státy, na Nilu je vysokým faktorem absence jakéhokoli smluvního rozdělení toku a vysoký počet aktérů v povodí. V obou případech pak hraje hlavní roli naprostá závislost zemí na tocích z výše položeného státu. Egypt potřebuje vodu

z Nilu stejně tak jako Pákistán potřebuje vodu z řek v povodí Indu. Právě tahle skutečnost se nezmění ani do budoucna a spíše bude tato závislost narůstat.

Nicméně všichni zmiňovaní aktéři jednají racionálně a chtějí se vyhnout konfliktům, především ozbrojeným. Na Indu je snaha o mírové řešení podtržena také přítomností jaderných zbraní v oblasti, která do jisté míry vždy neutralizuje možnost rozsáhlého vojenského konfliktu.

Je jisté, že i když budou současné konfliktní záležitosti vyřešeny, v budoucnu se setkáme s dalšími konflikty na těchto sdílených tocích a opět u nich budeme muset řešit otázku, zda se rozrostou do konfliktů ozbrojených.

5.4 Role dalších aktérů

Zkoumané spory o vodu přitahují značnou mezinárodní pozornost, a to z několika důvodů.

- Jde o velké a významné mocnosti, případný ozbrojený konflikt mezi nimi by byl rozsáhlý a mohl by do sebe zatáhnout také další státy či jiné aktéry (například teroristické skupiny, které jsou v oblastech aktivní). Případné konflikty by mohly zaktivovat spojenecké mechanismy – například spojencem Pákistánu je Čínská lidová republika, která pro Indie představuje potenciální hrozbu. Do konfliktu by mohly být zataženy také USA, kvůli svým zájmům v patřičných regionech.
- Zároveň jsou to státy s rozsáhlými ozbrojenými složkami a v případě Pákistánu a Indie jde dokonce o jaderné mocnosti. Tento faktor vždy přidává konfliktu nový rozměr, i když samotné užití jaderných zbraní je přinejmenším nepravděpodobné. (Indie vyvinula jaderné zbraně roku 1974, Pákistán roku 1998.) Indie, Pákistán i Egypt patří do první desítky států podle počtu aktivních vojáků (International Institute for Strategic Studies 2020).
- Navíc se tyto státy již tak potýkají s vlastními problémy a jsou minimálně částečně politicky nestabilní. I bez vody zde existuje riziko vzájemného konfliktu, a to z různých dalších důvodů. Případný konflikt o vodu, ale také samotný nedostatek vody, by mohl zapříčinit vlnu migrace, která by mohla narušit stabilitu dalších oblastí.
- Původní spor o vodu by se tak mohl vymknout z rukou a zapříčinit problémy značného rozsahu v dalších oblastech. Tomuto efektu se říká *spill over*.

V různých podobách se další mezinárodní aktéři snaží pomoci při řešení sporných situací

kolem vodních zdrojů. Mohou tak činit například prostřednictvím role mediátora, ovlivňováním jednotlivých aktérů nebo rozvojovou pomocí v dotyčných regionech. Například Světová banka v roli mediátora umožnila podpis *Indus Waters Treaty* mezi zneprátelenými státy. Dokázala to také díky tomu, že nabídla státům finanční pomoc výměnou za podepsání smlouvy, která zajistí mírové sdílení vodních toků. Služeb Světové banky chtěl využít také Egypt při řešení sporu s Etiopií ohledně přehrady GERD, nicméně Etiopie to odmítla. Nakonec se do situace kolem Nilu zapojily USA. Z toho je také vidět, že spory o vodu opravdu nejsou bezvýznamné a přitahují pozornost těch největších mocností. Už jen díky zapojení USA se dostává tento spor do značné, nejen mediální, pozornosti.

Mocnosti by se měly zapojit a řešit krizi přímo v jejím ohnisku. Pomáhat především s co největší využitelností vody, jejím skladováním, distribucí apod., tak aby nedocházelo ke zbytečnému plýtvání. Měly by pomáhat regionům, které čelí nedostatku pitné vody s jejím zajištěním, tak aby se státy nemusely uchýlovat k radikálním řešením, ke kterým by mohly být vlivem podmínek dotlačeny. Zapojením mezinárodních aktérů, kteří mohou různými prostředky ovlivňovat strany sporu, se také zvyšuje pravděpodobnost úspěšného nalezení kompromisního řešení.

Pro vyřešení problémů ohledně vodních zdrojů je třeba vybudovat stálé, jasně definované platformy pro jejich řešení. Mohlo by pomoci zapojení mezinárodních aktérů, světových mocností či mezinárodních organizací, které by jednak mohly zaštitit tyto dohody i mezi nepřáteli a mohly by také pomoci s rozvojem oblasti – lepší využití vody, distribuce, znečištění, rozvoj oblasti apod., tak aby došlo ke zmírnění důsledků měnících se podmínek.

Samozřejmě existují na různých úrovních organizace a sdružení (například různé agentury a programy OSN, jako třeba UNEP – Program OSN pro životní prostředí, water.org, programy Světové banky a další), které se zaměřují na tyto oblasti, ale často chybí finanční prostředky nebo třeba odhodlání aktérů a států něco reálně změnit.

7 Závěr

Ismail Serageldin, egyptský odborník, který mimo jiné zastával post viceprezidenta Světové banky, již roku 1995 varoval, že války příštího století se povedou o vodu (Swain 2004). Již dnes můžeme vidět vzrůstající napětí kolem zdrojů pitné vody. Spory o vodu se dostávají do pozornosti mezinárodního společenství, včetně široké veřejnosti a na povrch se dostává pojem vodních válek – *water wars*. Začíná panovat názor přijímaný mnoha odborníky, že voda v následujících letech nahradí strategickou roli ropy. A stejně jako o ropu se i o vodu povedou rozsáhlé konflikty. Vodu nelze, alespoň prozatím, ničím nahradit, a proto má potenciál stát se nedostatkovou a vzácnou surovinou s vysokým konfliktním potenciálem.

Detailním vhladem do situace na Nilu a Indu jsme byli schopni rozpoznat jejich hlavní odlišnosti, které tkví především v uzavřených smlouvách upravující užívání vodních zdrojů v oblasti a rozdílnosti přístupů *water-sharing* (sdílení vodního zdroje) a *water-dividing* (rozdělení vodního zdroje). Na druhou stranu jsme také našli několik shodných faktorů, které hrají roli v obou zkoumaných oblastech a je třeba s nimi při řešení sporů počítat.

Spory, které se na Nilu a Indu objevily v posledních letech ještě pravděpodobně budou vyřešeny mírovými prostředky a nalezením kompromisu. V těchto případech, pokud se budou státy a jejich představitelé chovat jako racionální aktéři, opět převáží kooperace nad konfliktem. Nicméně počátky změn ovlivňujících vodní toky a jejich sdílení jsou již patrné a budou je jen prohlubovat. Jejich vlivem by se mohly v budoucnu státy při řešení sporů o vodu uchýlit ke konfliktu spíše, než ke spolupráci, která byla doposud vždy výhodnější a preferovanější. Není vyloučeno, že v následujících letech si státy zvolí konfliktní řešení sporů.

Současná situace bude vyřešena mírovými prostředky a nalezením vzájemného kompromisu a nedojde k eskalaci v konflikt. Budoucí vývoj však má tendenci nadále zhoršovat situaci a konflikt v následujících letech nemůže být v těchto oblastech zcela vyloučen.

Věřím, že tato práce poskytla přínosný náhled na situaci, který pomůže k porozumění současného i budoucího vývoje v oblasti sdílení vodních zdrojů, také proto, že upozorňuje na faktory, které mohou v těchto situacích hrát významnou roli a na celkovou závažnost sporů o vodní zdroje.

8 Použitá literatura

- Abdulrahman, Salam. 2018. „The River Nile and Ethiopia's Grand Renaissance Dam: challenges to Egypt's security approach". *International Journal of Environmental Studies* 76 (1): 136–49.
- Adeel, Zafar, a Robert G. Wirsing. 2017. „Introduction". In *Imagining Indus: Overcoming Water Insecurity in the Indus Basin*. Springer.
- Alam, Undala Z. 2002. „Questioning the water wars rationale: a case study of the Indus Waters Treaty". *The Geographical Journal* 168 (4): 341–53.
- BBC News. 2020. „Ethiopia Angry at US Position on Nile Dam", 3. březen 2020, sek. Africa. <https://www.bbc.com/news/world-africa-51728405>.
- Bukhari, Fayaz. 2016. „India Blames Pakistan as Kashmir Attack Kills 17 Soldiers". *Reuters*, 18. září 2016. <https://in.reuters.com/article/india-kashmir-idINKCN11004F>.
- CNN. 2010. „Water Conflict in Pakistan's Tribal Region Leaves Dozens Dead". CNN. 19. září 2010. <http://www.cnn.com/2010/WORLD/meast/09/19/pakistan.water.dispute/index.html>.
- „Egypt, Ethiopia, Sudan to meet January 13 over dam dispute". 2019. 10. prosinec 2019. <https://www.aljazeera.com/news/2019/12/egypt-ethiopia-sudan-meet-january-13-dam-dispute-191210070335120.html>.
- El Dahan, Maha. 2009. „FACTBOX: Nile River Agreements and Issues". *Reuters*, 27. červenec 2009. <https://www.reuters.com/article/us-egypt-nile-factbox-sb-idUSTRE56Q3MD20090727>.
- „Ethiopia's Transformational Approach to Universal Electrification". b.r. Text/HTML. World Bank. Viděno 24. leden 2020. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/03/08/ethiopias-transformational-approach-to-universal-electrification>.
- Eyssen, Benita van. 2020. „Trouble as Trump Dives into the Dispute over Ethiopia's Nile Mega-Dam | DW | 06.03.2020". DW.COM. 6. březen 2020. <https://www.dw.com/en/trouble-as-trump-dives-into-the-dispute-over-ethiopias-nile-mega-dam/a-52663126>.
- Forum on China-Africa Cooperation. 2020. „China remains to be top foreign investment source of Ethiopia in 2019: UN report". Forum on China-Africa Cooperation.
- Gleick, Peter H. 1993. „Water and conflict: Fresh water resources and international security". *International security* 18 (1): 79–112.
- Gupta, Joydeep. 2016. „India Suspends Indus Commissioners' Meetings |The Third Pole". 2016. <https://www.thethirdpole.net/en/2016/09/26/india-suspends-indus-commissioners-meetings/>.
- Haider, Murtaza. 2014. „Pakistan's Water Woes Should Not Be Blamed on Bogyman India". DAWN.COM. 28. srpen 2014. <http://www.dawn.com/news/1128132>.
- Higdon, Jed, Brendan Sheehan, a Ryan Eskew. 2017. „The Nile River and GERD – The Politics of Water". 2017. <http://waterandconflict.web.unc.edu/the-nile-river-and-gerd/>.
- Ibrahim, Abadir M. 2011. „The Nile Basin Cooperative Framework Agreement: the beginning of the end of Egyptian hydro-political hegemony". *Missouri Environmental Law and Policy Review* 18 (2): 282–313.
- IMF. 2015. „Issues in Managing Water Challenges and Policy Instruments: Regional Perspectives and Case Studies". International Monetary Fund.
- „Indus Waters Treaty". 1960.
- International Crisis Group. 2019. „Bridging the Gap in the Nile Waters Dispute". International Crisis Group.
- International Institute for Strategic Studies. 2020. „Military balance 2020". International Institute for Strategic Studies.
- Jayaram, Dhanasree. 2016. „Environmental Cooperation Marred by India-Pakistan Tensions". Climate Diplomacy. 7. prosinec 2016. <https://www.climate-diplomacy.org/news/environmental-cooperation-marred-india-pakistan-tensions>.
- Lamb, B.L., a J.G. Taylor. 1990. „Negotiation techniques to resolve western water disputes". *Water Resources Bulletin* 26 (6).
- Maher, Ahmed. 2013. „Egyptian Politicians in On-Air Gaffe". *BBC News*, 4. červen 2013, sek. Africa. <https://www.bbc.com/news/world-africa-22771563>.
- McGrath, C. 2014. „Nile River Dam Threatens War Between Egypt and Ethiopia". *Common Dreams: Breaking News and Views for a Progressive Community*, 2014. <http://www.commondreams.org/news/2014/03/22/nile-river-dam-threatens-war-between-egypt-and-ethiopia>.
- Meseret, Elias. 2019. „Ethiopia's Nobel-winning leader warns Egypt over dam". *Associated Press News*, 22. říjen 2019. <https://apnews.com/9deb28e2af6249198dde54160ff62c3b>.
- Milner, Alex. 2014. „Why Mosul Dam Matters". *BBC News*, 18. srpen 2014, sek. Middle East. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28772478>.

- Modak, Sayanangshu. 2019. „India Needs to Keep the Indus Waters Treaty Intact". 20. březen 2019. <https://thediplomat.com/2019/03/india-needs-to-keep-the-indus-waters-treaty-intact/>.
- Mutahi, Basillioh. 2020. „Who Owns the River Nile - and Why It Matters". *BBC News*, 13. leden 2020, sek. Africa. <https://www.bbc.com/news/world-africa-50328647>.
- Nadeem, Mehr. 2019. „Pakistan, India Spar over Using Water as a Weapon in Kashmir Dispute". *Reuters*, 19. srpen 2019. <https://www.reuters.com/article/us-india-kashmir-pakistan-water-idUSKCN1V91B9>.
- Ndunda, Ernest. 2006. „States to sign Nile Accord Next Month". *The Standard*, 21. listopad 2006.
- Pacific Institute. 2019. „Water Conflict Chronology". *World's Water* (blog). 2019. <https://www.worldwater.org/water-conflict/>.
- Pappas, Gregory. 2011. „Pakistan and Water: New Pressures on Global Security and Human Health". *American Journal of Public Health* 101 (5): 786–88. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2010.300009>.
- Pew Research Center. 2018. „A Sampling of Public Opinion in India". *Pew Research Center's Global Attitudes Project* (blog). 2018. <https://www.pewresearch.org/global/2019/03/25/a-sampling-of-public-opinion-in-india/>.
- Polgreen, Lydia, a Sabrina Tavernise. 2010. „Water Dispute Increases India-Pakistan Tension". *The New York Times*, 20. červenec 2010, sek. World. <https://www.nytimes.com/2010/07/21/world/asia/21kashmir.html>.
- Pradhan, Swastika. 2017. „Water War Thesis: A Myth or A Reality?" *International Journal of Arts Humanities and Social Sciences* 2 (1).
- Przyborowski, Emily. 2019. „US Mediation Looks to Break Egypt-Ethiopia Dam Deadlock | Emily Przyborowski". *The Arab Weekly*. 2019. <https://the arabweekly.com/us-mediation-looks-break-egypt-ethiopia-dam-deadlock>.
- Rao, K. L. 1979. *India's water wealth: its assessment, uses and projections*. New Delhi: Orient Longman.
- Rashid, Abdi. 2017. „Ethiopia Must Continue to Help Stabilise South Sudan". *Crisis Group*. 30. leden 2017. <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/ethiopia/ethiopia-must-continue-help-stabilise-south-sudan>.
- Reuters. 2019. „Pakistan Accuses India of Using Water as Weapon in Kashmir Conflict". *South China Morning Post*. 19. srpen 2019. <https://www.scmp.com/news/asia/south-asia/article/3023486/pakistan-accuses-india-waging-fifth-generation-warfare-kashmir>.
- Shalal, Andrea. 2020. „U.S. to Keep Working with Egypt, Ethiopia, Sudan on Blue Nile Dam". *Reuters*, 29. únor 2020. <https://www.reuters.com/article/us-ethiopia-egypt-idUSKCN20N01C>.
- Sharp, Jeremy M. 2019. „Egypt: Background and U.S. Relations". *Congressional Research Service*. State Information Service. 2009. „Egypt and Water Issue". *State Information Service*. 2009. <https://www.sis.gov.eg/Story/176?lang=en-us>.
- . 2020. „Egypt and Ethiopia". *State Information Service*. 2020. <https://www.sis.gov.eg/section/96/1033?lang=en-us>.
- Swain, Ashok. 2001. „Water wars: fact or fiction?" *Futures* 33 (8–9): 769–81.
- . 2004. *Managing water conflict: Asia, Africa, and the Middle East*. Portland: Cass.
- . 2017. „Water Insecurity in the Indus Basin: The Costs of Noncooperation". In *Imagining Indus: Overcoming Water Insecurity in the Indus Basin*. Springer.
- Thapliyal, Sangeeta. 1999. „Tulbul navigation project - an irritant in Indo-Pak relations". *Strategic Analysis*.
- The United Nations. 2019. „World Water Development Report 2019". The United Nations.
- Wondwosen, Teshome B. 2008. „Transboundary Water Cooperation in Africa: The Case of the Nile Basin Initiative (NBI)". *Alternatives: Turkish Journal of International Relations* 7 (4): 34–43.
- World Economic Forum. 2015. „Global Risks 2015". World Economic Forum.
- „World Population Prospects 2019: Highlights". 2019. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Zhang, Ying, Paul Block, Michael Hammond, a Andrew King. 2015. „Ethiopia's Grand Renaissance Dam: Implications for Downstream Riparian Countries". *Journal of Water Resources Planning and Management* 141 (9).

Teze bakalářské práce

VÝBĚR TÉMATU:

Spory o vodní zdroje se stále více dostávají do popředí mezinárodního zájmu, a hrají roli v již probíhajících konfliktech, popřípadě při vzniku konfliktů nových. Vodní zdroje, jejich ochrana a sdílení definují jeden aspekt regionální politiky, která však může mít globální rozsah, především když se jako soupeři o vodní zdroje proti sobě postaví jaderné mocnosti.

Tímto tématem jsem se rozhodla zabývat po událostech února 2019, kdy došlo k útoku na indické vojáky v Kašmíru, po němž následovala série odvetných akcí z obou stran. Mimo jiné se do diskuze opět dostaly vodní zdroje, které Pákistán a Indie sdílí a možnost revize smlouvy o jejich sdílení takzvané *Indus Waters Treaty*. Spory o vodu, a především o tu sladkou, bychom neměli přehlížet, jelikož do budoucna může právě z těchto důvodů vyvstat rozsáhlejší globální konflikt, jelikož populace roste a požadavky na dodávky vody jsou stále vyšší.

Konkrétní příklad sporů o vodní zdroje mezi Pákistánem a Indií jsem se rozhodla dát do komparace se situací na Nilu, kde stále panují spory především mezi Etiopií a Egyptem a Súdánem. Pro všechny tyto státy je voda z Nilu zcela existenční záležitostí, a proto se bojí jakékoli možnosti omezení přítoku vody do své země. Tyto dva spory patří v současné době mezi ty nejakutnější, kterými bychom se měli zabývat.

CÍL PRÁCE:

Cílem této práce je porovnat spory o vodní zdroje ve dvou uvedených regionech, porovnat způsoby jejich řešení a přístupy k nim ze stran politických aktérů. Pokusit se říct, jaké řešení je pro tento druh sporů nejefektivnější a nabízí trvalejší výsledky a uklidnění situace a do jisté míry se pokusit předpovědět následující vývoj, popřípadě vývoj, který by nastal eskalací sporů a selháním jeho řešení. Jaká je šance, že režimy vzniklé kolem sdílených vodních zdrojů přetrvají do budoucna?

METODOLOGIE:

Na začátku práce je důležité stanovit, co jsou to vlastně konflikty o vodní zdroje, v čem tkví jejich regionální, ale také globální hrozba, a proč se jimi tedy musíme zabývat, přičemž můžeme vycházet z již existujících studií a prací. Stejně tak je důležité, alespoň ve stručnosti, vylíčit průběh dvou zkoumaných konfliktů, jejich vznik, následný vývoj a jejich dosavadní řešení.

Samotná výzkumná otázka pak zní následovně. Jaké klíčové faktory odlišují spory o vodní zdroje na Nilu a povodí Indu? Vyvíjí se spory směrem k eskalaci v následujících letech?

Práce bude zpracována jako komparace, především na základě kvalitativní analýzy, ale i za pomoci kvantitativních prvků.

Zkoumanými faktory bude historický kontext, především pak vzájemné konflikty mezi zainteresovanými zeměmi, infrastruktura oblasti a výstavba nových projektů, právní systém sloužící k řešení sporů (především nejdůležitější smlouvy *Indus Waters Treaty* a *Nile Waters Agreement*), význam vodních zdrojů pro daný region a jeho obyvatele.

CHARAKTERISTIKA TÉMATU:

V obou zkoumaných oblastech se musí státy dělit o vodu z vodních zdrojů, zatímco mezi Pákistánem a Indií však dohody o rozdělení řek poměrně bezproblémově fungují již několik let, v povodí Nilu tomu tak není, a napětí stále panuje mezi Egyptem, Súdánem a Etiopií. Signatáři smluv o sdílení vodních zdrojů stále více volají po revizi těchto smluv, které již nedostačují současným podmínkám. V dnešní době se během jakéhokoli sporu nebo konfliktu mezi zeměmi setkáme také s aspektem vodních zdrojů, jak jsme například mohli vidět po událostech v Kašmíru, kdy se opět do debaty dostaly i vodní zdroje.

Hlavně v poslední době se objevují projekty, především přehrad a elektráren na vodních tocích, které vzbuzují nevoli a napětí mezi státy vodního režimu. K tomu patří například projekt etiopské přehrady na Nilu, proti které hlasitě protestuje především Egypt, jelikož se bojí možnosti omezení průtoku vody z Etiopie do dalších států povodí Nilu, tedy Súdánu a

Egyptu.

Společné sdílení vodních zdrojů rozhodně není bezproblémové a do budoucna může dojít ještě ke zhoršení situace, jelikož vlivem rostoucí populace jsou požadavky na dodávky vody stále vyšší.

STRUKTURA PRÁCE:

1. Úvod
2. Nastínění problémů a současné situace
3. Srovnání smluv o sdílení vodních zdrojů
4. Srovnání konfliktů
5. Srovnání projektů ohrožujících potenciálně ostatní aktéry
6. Budoucí vývoj
7. Závěr

ZDROJE:

Complexity of Transboundary Water Conflicts: Enabling Conditions for Negotiating Contingent Resolutions. 2019. Anthem Press.

GLEICK, Peter.: Water and conflict: Fresh Water Resources and International Security.in: International Security vol. 18(1), 1993

HAFTERNDORN, Helga: Water and International Conflict. in: Third World Quarterly, vol. 21(3) 2000

Indus Waters Treaty

Kristina Roic, Dustin Garrick, and Manzoor Qadir. 2016. "The Ebb and Flow of Water Conflicts: A Case Study of India and Pakistan." *Imagining Industan: Overcoming Water Insecurity in the Indus Basin, Water Security in a New World*, , 49. doi:10.1007/978-3-319-32845-4_4.

Nile Waters Agreement

Swain, Ashok. 2004. Managing Water Conflict : Asia, Africa, and the Middle East. Cass.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=cat04374a&AN=kup.000199690&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Transboundary Fresh Water Dispute Database Project of Oregon State University,
Department of Geosciences (Aktualizováno březem 2003) Dostupné z URL:
<http://www.transboundarywaters.orst.edu>